Evropski parlament
2024-2029

Odbor za zunanje zadeve

2025/2216(INI)

5.2.2026

OSNUTEK POROČILA

o priporočilu Evropskega parlamenta Svetu, Komisiji in podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko o spodbujanju mednarodnega upravljanja voda v interesu preprečevanja konfliktov in miru
(2025/2216(INI))

Odbor za zunanje zadeve

Poročevalec: Leoluca Orlando

VSEBINA

Stran

OSNUTEK PRIPOROČILA EVROPSKEGA PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽITEV 6

PRILOGA: IZJAVA O PRISPEVKIH 7

OSNUTEK PRIPOROČILA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Svetu, Komisiji in podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko o spodbujanju mednarodnega upravljanja voda v interesu preprečevanja konfliktov in miru
(2025/2216(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Konvencije OZN o varstvu in uporabi čezmejnih vodotokov in mednarodnih jezer (Konvencija o vodah) iz leta 1992,

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. maja 2025 o evropski strategiji za odpornost v zvezi z vodo[1],

– ob upoštevanju informativnega pregleda Urada visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice z naslovom Pravica do vode, objavljenega avgusta 2010,

– ob upoštevanju sklepov Sveta z dne 19. novembra 2018 o diplomaciji na področju voda,

– ob upoštevanju sklepov Sveta z dne 19. novembra 2021 o vprašanju vode pri zunanjem delovanju EU,

– ob upoštevanju člena 121 Poslovnika,

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 2. aprila 2025 o človekovih pravicah in demokraciji v svetu ter politiki Evropske unije na tem področju – letno poročilo za leto 2024[2],

– ob upoštevanju poročila Odbora za zunanje zadeve (A10-0000/2026),

A. ker je voda bistvena za preživetje človeštva in vsega življenja na Zemlji ter je zato treba z njo gospodariti trajnostno in pravično;

B. ker je dostop do vode človekova pravica in osnovni pogoj za stabilnost in mir;

C. ker podnebne spremembe močno ogrožajo vodne vire in vodne ekosisteme ter povečujejo vodni stres;

D. ker so hidrološki cikli vse bolj nepredvidljivi in so zanje značilna močna nihanja med hudo sušo in uničujočimi poplavami, vzrok zanje pa so podnebne spremembe; ker so v zadnjih letih vse poledenele regije na svetu poročale o izgubljanju ledu; ker je človek s svojimi dejavnostmi odgovoren za velik del onesnaženja sladkovodnih virov po vsem svetu;

E. ker čezmejni vodonosniki, jezera in povodja, ki si jih delita dve ali več držav,

[1] Sprejeta besedila, P10_TA(2025)0091.
[2] UL C, C/2025/4390, 9.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4390/oj.

predstavljajo 60 % svetovnih sladkovodnih tokov;

F. ker večina držav nima čezmejne ureditve za skupna vodna telesa;

G. ker vodni stres in enostranski ukrepi držav v čezmejnih vodah, kot so onesnaževanje ali prekomerno izkoriščanje ali gradnja infrastrukture, vplivajo na vse države ob teh vodah; ker spori glede dostopa do vode povzročajo in lahko podžigajo širše konflikte s hudimi posledicami za regionalno stabilnost in človekovo varnost;

H. ker so spori zaradi vode v zadnjih desetih letih bolj množični od primerov sodelovanja, čeprav je skozi zgodovino voda spodbujala sodelovanje;

I. ker imajo višje ležeči uporabniki vodnih sistemov nekaj relativnih prednosti pred nižje ležečimi uporabniki;

J. ker oboroženi spopadi in okupacija močno ovirajo dostopnost vode in mednarodno sodelovanje na področju voda;

1. priporoči Svetu, Komisiji in podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, naj:

   (a) povečajo vlogo čezmejnega upravljanja voda v zunanjem delovanju EU, da bi delovalo kot pomembno orodje za preprečevanje in reševanje konfliktov ter krepitev zaupanja na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni, zlasti na območjih, ki so ranljiva zaradi posledic podnebnih sprememb in kjer vode že primanjkuje;

   (b) obravnavajo odsotnost operativnih sporazumov med vladami držav ob skupnih čezmejnih povodjih ter dajo na voljo vse potrebno strokovno znanje EU ter njeno tehnično in finančno pomoč, da bi podprli vlade pri oblikovanju takih ureditev, pa tudi organizacij za povodja;

   (c) okrepijo vlogo mednarodnega upravljanja voda v zunanjem delovanju in diplomaciji EU ter v ta namen Evropski službi za zunanje delovanje (ESZD) in delegacijam EU po svetu zagotovijo ustrezne finančne in človeške vire za začenjanje in spremljanje čezmejnih dejavnosti gospodarjenja z vodo in diplomatskih dejavnosti na terenu v partnerskih državah in med njimi;

   (d) v naslednjem večletnem finančnem okviru zagotovijo večje in redno financiranje čezmejnega gospodarjenja z vodo v okviru zunanjega delovanja EU;

   (e) razširijo geografski doseg projektov EU za čezmejno upravljanje voda onkraj Afrike in Srednje Azije na Amerike, Bližnji vzhod in Severno Afriko ter na Vzhodno in Južno Azijo s pristopom Ekipe Evropa;

   (f) okrepijo večstransko sodelovanje na področju vode, zlasti v okviru OZN, z nadaljevanjem in pospešitvijo globalizacije Konvencije OZN o vodah ter podpiranjem izvajanja ciljev trajnostnega razvoja, zlasti cilja 6 o čisti vodi in sanitarni ureditvi;

(g) vlagajo v izboljšanje jasnosti pregleda vse podpore, ki jo EU trenutno namenja spodbujanju čezmejnega gospodarjenja z vodo na mednarodni ravni, ter poskrbijo za skladnost in racionalizacijo vsega dela in financiranja v vseh ustreznih generalnih direktoratih ter med ESZD in Komisijo;

(h) si prizadevajo, da bi, kjer je to mogoče, zagotovili čisto in visokokakovostno vodo, spodbujali trajnostno gospodarjenje z vodo in izvajali različne inovativne vodne tehnologije, vključno s sonaravnimi rešitvami;

(i) zagotovijo, da bodo pobude EU na področju vode po vsem svetu obravnavale stalno pomanjkanje podatkov in premajhne izmenjave podatkov med vladami, tako da se partnerskim državam zagotovijo tehnični in fizični viri za učinkovito spremljanje vodostajev in kakovosti čezmejnih povodij ter da se izmenjujejo podatki in spodbujajo skupni standardi za zbiranje podatkov med partnerskimi državami, da bi se povečala združljivost;

(j) spodbujajo instrumente medvladnega in regionalnega sodelovanja pri gospodarjenju z vodnimi viri, pri čemer naj se osredotočijo zlasti na zagotavljanje pravične porazdelitve vode med državami in poslovnimi sektorji, ter podpirajo strukture upravljanja na lokalni ravni in ravni skupnosti, da bi spodbudili vključujoče odločanje in gospodarjenje z vodo;

(k) okrepijo zmogljivosti EU za spremljanje in zgodnje opozarjanje z digitalizacijo in sodobnimi tehnologijami; okrepijo spremljanje pomanjkanja vode in tveganj z vodo povezanih konfliktov na svetovni ravni, in sicer uporabo vode in vodne infrastrukture kot orožja in namerno odrekanje dostopa do vode, ter to spremljanje umestijo v sisteme za preprečevanje konfliktov centra ESZD za krizno odzivanje;

(l) spodbujajo in financirajo raziskave o trajnostnem čezmejnem gospodarjenju z vodo, souporabi vode, sodelovanju in inovacijah, tudi prek programa Obzorje Evropa;

(m) imenujejo visokega uradnika EU za posebnega predstavnika EU, zadolženega za preprečevanje in reševanje konfliktov, povezanih z vodo, spodbujanje sodelovanja na področju voda ter zaščito vodnih virov in sistemov, tudi med oboroženimi konflikti in v čezmejnih situacijah;

(n) okrepijo vlogo mednarodnega prava in mednarodnih sodišč pri reševanju sporov v zvezi z mednarodnimi vodnimi telesi, da se zagotovita jasnost in odgovornost glede pravnih obveznosti vseh držav ob zadevnih mednarodnih vodah;

2. naroči svoji predsednici, naj to priporočilo posreduje Svetu, Komisiji ter podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko.

OBRAZLOŽITEV

Voda je bistvenega pomena za življenje. Dostop do varne vode je človekova pravica in predpogoj za stabilnost in mir.

Pomanjkanje vode pa je vse večje. Prekomerna poraba v industriji, prenaseljenost in onesnaževanje po vsem svetu povzročajo vodni stres, in ta pojav pa še zaostrujejo učinki podnebnih sprememb, ki so posledica človekovih dejavnosti. Več kot polovica svetovnih sladkovodnih tokov prečka meje in več kot 150 držav je ob povodjih, ki segajo preko meja. Mnoga tovrstna povodja so v regijah, ki jih zaznamujejo nestabilnost, podnebni stres in šibke institucije. Zaradi slabega gospodarjenja in neustreznih politik pogosto prihaja do neenakega dostopa do vodnih virov, ki so skupni državam ali njihovim delom. Vse bolj se priznava, da to lahko spodbuja nestabilnost, migracije in razseljevanje ter da je vse pogosteje vzrok za napetosti, nestabilnost in konflikte v državah in med njimi. S tem poročilom poskušamo poudariti konstruktivne načine, na katere lahko EU prepreči konflikte z mednarodnim upravljanjem voda. Opozoriti pa velja, da v različnih oboroženih spopadih akterji po vsem svetu omejujejo dostop do vode, da bi povzročili humanitarne krize, in iz taktičnih vojaških razlogov uničujejo vodno infrastrukturo.

Na tem področju je EU že dejavna z obstoječimi zunanjimi instrumenti, in sicer z instrumentom NDICI – Globalna Evropa, strategijo Global Gateway in svojimi pobudami za diplomacijo na področju voda. Te so dobrodošle in koristne, a same po sebi ne zadostujejo – treba jih je posodabljati, bolje financirati in bolje usklajevati, da bi spodbudili učinkovito regionalno sodelovanje, okrepili institucije za gospodarjenje z vodo in mobilizirali trajnostne naložbe. Poleg tega bi bilo treba zunanje instrumente Unije dejavneje uporabljati v partnerstvu z državami članicami EU ter njihovimi finančnimi in upravnimi orodji in zmogljivostmi.

Nujno je treba tudi okrepiti zunanje udejstvovanje EU in ESZD v zvezi s čezmejnim sodelovanjem na področju voda s političnim dialogom, mediacijo, diplomatskim ozaveščanjem, tehnično pomočjo in krepitvijo zmogljivosti, izmenjavo podatkov, upravljanjem povodij, spodbujanjem preglednega odločanja in upravljanja na podlagi verodostojnih institucij in pravnih okvirov, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti lokalnim akterjem ter spodbujati vključujoče upravljanje, ki upošteva potrebe ranljivih skupnosti in manjšin.

Krepitev mednarodnega upravljanja voda je dolgoročna naložba v stabilnost, preprečevanje konfliktov in trajnostni razvoj. V tem kontekstu bi moralo zunanje delovanje Unije bolj in bolj priznavati in spodbujati strateški pomen mednarodnega upravljanja voda kot ključnega instrumenta za dolgoročno preprečevanje konfliktov, regionalno stabilnost, socialno enakost in človekovo varnost ter trajnostni razvoj. Odbor Evropskega parlamenta za zunanje zadeve (AFET) bi moral poskrbeti za to, da bo mednarodno upravljanje voda priznano kot diplomatska in varnostna prednostna naloga v okviru zunanje politike EU, in sicer v njenem sosedstvu ter v regijah širitve, kot so Balkan, Bližnji vzhod in Severna Afrika ter Sahel, pa tudi v okviru globalnega udejstvovanja Unije.

PRILOGA: IZJAVA O PRISPEVKIH

Poročevalec v skladu s členom 8 Priloge I Poslovnika izjavlja, da je v svoje poročilo vključil prispevke k zadevam, ki se nanašajo na temo dokumenta, ki jih je med pripravo osnutka poročila prejel od naslednjih zastopnikov interesov, ki spadajo na področje uporabe Medinstitucionalnega sporazuma o obveznem registru za preglednost[1], ali zastopnikov javnih organov tretjih držav, vključno z njihovimi diplomatskimi predstavništvi in veleposlaništvi:

1. Zastopniki interesov, ki spadajo na področje uporabe Medinstitucionalnega sporazuma o obveznem registru za preglednost
2. Zastopniki javnih organov tretjih držav, vključno z njihovimi diplomatskimi predstavništvi in veleposlaništvi

Priprava tega seznama je v izključni pristojnosti poročevalca.

Če so na seznamu navedene fizične osebe z imenom ali njihovo funkcijo ali z obema, poročevalec izjavlja, da je zadevne fizične osebe seznanil z obvestilom Evropskega parlamenta o varstvu podatkov št. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), v katerem so opredeljeni pogoji, ki veljajo za obdelavo njihovih osebnih podatkov, ter pravice, povezane s to obdelavo.

[1] Medinstitucionalni sporazum z dne 20. maja 2021 med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske unije in Evropsko komisijo o obveznem registru za preglednost (UL L 207, 11.6.2021, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj)